

نقش سرمایه اجتماعی درون خانواده بر سبک های اجتماعی شدن فرزندان

دکتر سید محمد صادق مهدوی^۱، هوشنگ ظهیری^۲

چکیده

اجتماعی شدن از مفاهیم اصلی جامعه شناسی و از کارکردهای مهم خانواده می باشد. با تحقق فرایند اجتماعی شدن فرد هویت یا من اجتماعی می یابد. بنابراین نظر به اهمیتی که اجتماعی شدن در هویت فردی و اجتماعی نوجوان دارد، محققان همواره سبک های اجتماعی کردن نوجوان از سوی والدین را مورد مطالعه قرار می دهند. جامعه شناسان بر این باورند که سرمایه اجتماعی نقش کلیدی در تبیین مسایل اجتماعی دارد. لذا تحقیق حاضر با بهره گیری از نظریه سرمایه اجتماعی خانواده کلمن و بوردیو در صدد توضیح سبک های اجتماعی شدن فرزندان در خانواده می باشد. در این تحقیق سرمایه اجتماعی خانواده به دو بُعد ساختاری و شناختی که نشانگر روابط درون گروهی و بین گروهی می باشد، و هر یک از آنها نیز به دو بُعد درونی و بیرونی عملیاتی شدند. همچنین سرمایه اجتماعی از نظر سرمایه قدیم و جدید نیز مورد مطالعه قرار گرفته است. نمونه تحقیق ۴۹۰ نفر از نوجوانان مدراس شهر کرج در سال تحصیلی ۸۹-۸۸ می باشد. روش تحقیق پیمایشی بوده است. یافته های تحقیق حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی والدین با سبک استبدادی رابطه منفی و با سبک دموکراتیک رابطه مثبت دارد. تحلیل سرمایه اجتماعی خانواده از حیث قدیم و جدید نیز نشان می دهد، هرچه سرمایه اجتماعی جدید بیشتر باشد، خانواده بیشتر تمایل به استفاده از سبک های دموکراتیک و آزاد فردگرایانه داشته و سرمایه قدیم خانواده نیز با سبک استبدادی و فرزند سالارانه رابطه دارد.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، سبک های اجتماعی شدن، خانواده و نوجوانان

^۱ ستاد جامعه شناسی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی d_mahdavy@yahoo.com

^۲ دانشجوی دکتری جامعه شناسی واحد علوم و تحقیقات دانشگاه آزاد اسلامی - نویسنده مسئول - ho128z@yahoo.com

مقدمه

فرایند جامعه پذیری غالباً از نظام فرزند-مادر شروع شده و به دنبال آن فرد با نظام های پدر-فرزند، خواهر-برادری، مدرسه، گروه همسالان، گروههای حرفه ای و غیره مواجه می شود (چلبی، ۱۳۷۵: ۲۲۸). اجتماعی شدن در روابط پیچیده نهادهایی همچون خانواده، مدرسه و رسانه ها صورت می گیرد. این نهادها به عنوان مسیر نخستینی برای نوجوانان همواره باقی می ماند. اما بی گمان پیوندهای درون خانواده منابع اصلی برای شکل گیری الگوهای رفتاری نوجوانان است که آنان را در بسیاری از تصمیمات رفتاری و روابط اجتماعی راهنمایی می کند (اعزازی، ۱۳۷۶). با تحقق فرایند اجتماعی شدن فرد هویت یا من اجتماعی می یابد. همچنین دانستنیها ضروری و پیشین را جهت انجام درست نقشهای اجتماعی کسب می کنند (بیرو، ۱۳۶۷: ۳۶۳). سبک های اجتماعی کردن بر بروز ناهنجاریهای رفتاری فرزندان اثرات قابل توجهی دارد، نقش کیفیت رفتار والدین بر عملکرد تحصیلی، روابط با همسالان و سازگاری در دوره جوانی مشخص شده است (مک کویی، ۱۹۸۴).

اجتماعی شدن جزء مقوله های است که بر مبنای ارزشهای جامعه، فرهنگ و طبقه؛ الگو و سبک ویژه ای پیدا می کند. تعامل میان والدین و فرزندان با فرزند پروری آنان ارتباط دارد و به دلیل انطباق های مداومی که در آن صورت می گیرد پدیده ای پویا می باشد. در نوجوانی شکل و میزان تعامل والدین و فرزندان دستخوش تحول اساسی می شود. والدین به جای نظارت مستقیم بر فرزندان و واکنش های مستقیم، آنها را از دور نظارت می کنند (مک کویی، ۱۹۸۴). تغییر الگوی تعامل والدین و کودکان علاوه بر تغییرات تحولی کودکان از تغییر در والدین نیز تأثیر می پذیرد. مطالعات نشان می دهد، رضایت والدین از کار و ازدواج، شرایط تنش زا در زندگی و محل کار و وضعیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگ و نگرش والدین نسبت به فرزند پروری بر تعامل میان والدین و فرزندان نهایتاً اجتماعی شدن فرزندان تأثیر گذار می باشد. اما در این میان طبقه و قشر اجتماعی والدین بیشترین اثر گذاری را بر انتخاب سبک های اجتماعی شدن نوجوان می گذارد (کلر هالس ۱۹۹۲، گلچین، ۱۳۷۸). مفهوم طبقه اجتماعی چندین دهه اصل بنیادین تبیین های اجتماعی در سنت تفکر جامعه شناختی بود. هم پوشی های اجتماعی و هم هویت اجتماعی اعضای جوامع مدرن به کمک این مفهوم تحلیل و درک می شد. نظریه های اخیرتر درباره طبقه به سمت پذیرش اهمیت فزاینده ی حوزه مصرف و فعالیت های سبک زندگی در شکل دادن به هویت شخصی و اجتماعی روی آورده اند و این امر باعث شکل گیری مفاهیم جدید تحت عنوان سرمایه و سبک زندگی شده است (ابادری: ۱۳۸۱). بنابراین مفهوم سرمایه در ادبیات جدید جامعه شناسی به یکی از کلیدی ترین مفاهیم در تبیین بسیاری از مسائل اجتماعی تبدیل شده است. لذا این پژوهش در صدد است نقش سرمایه اجتماعی خانواده و والدین را در انتخاب سبک های اجتماعی کردن نوجوانان مورد بررسی قرار دهد.

بیان مسئله

مسئله مقاله حاضر بررسی نقش سرمایه های اجتماعی خانواده در انتخاب سبک های اجتماعی کردن نوجوانان می باشد. بررسی ها نشان می دهد والدین بر اساس سرمایه اجتماعی و فرهنگی شان از سبکهای خاصی جهت اجتماعی کردن نوجوانان بهره می برند. از یک دیدگاه والدین به چهار روش یا سبک مقتدرانه^۳، سهل گیرانه^۴، مستبدانه^۵ و مسامحه کارانه^۶ که مبتنی بر تقاضاها و پاسخ دهی می باشند، عمل می کنند (بامرایند، ۱۹۹۱). بررسی و مطالعه اینکه هر یک از سبک های مذکور را کدام والدین و با چه میزان و نوع از سرمایه اجتماعی به کار می برند مورد توجه این مطالعه می باشد. زیرا کاربرد هر یک از سبک های فوق به زمینه های اجتماعی و فرهنگی خانواده ها بستگی دارد. مطالعات نشان می دهد که خانواده ایرانی در طی چند دهه گذشته از

^۳ Authoritative

^۴ Permissive

^۵ Authoritarian

^۶ Neglectful

بسیاری جنبه ها از جمله روابط بین اعضاء تغییر کرده است در بعضی از خانواده های ایرانی سبک استبداد سنتی وجود دارد و در بخشی دیگر استبداد سنتی تغییر شکل داده و به صورت پنهان و غیر مستقیم به شکل های استدلال گرایانه نمود پیدا کرده است. در خانواده های هم فرزند سالاری دیده می شود (مُنادی، ۱۳۸۶، مهدوی، ۱۳۸۱). بررسی تغییر در تعاملات والدین با فرزندان به خصوص نوجوانان از منظر سرمایه اجتماعی خانواده هدف اساسی این مطالعه را تشکیل می دهد. زیرا «نوجوانی از دوره های بسیار حساس زندگی است که موجب بیشترین بحرانها و تعارض های با والدین و کارگزاران تعلیم و تربیت است. در این دوره به دلایل تغییرات زیست شناختی که با بلوغ همراه می باشد، نوجوان صاحب دنیای ویژه ای می شود. نسبت به ارزشها، باید و نباید ها و قدرت دچار تردید های جدی می شود. همین امر موجب سرکشی و طغیان بر علیه قدرت و ارزشهای جامعه می شود (سگالن، ۱۳۷۰: ۲۲۶).

لذا نحوه برخورد با نوجوان در خانواده بسیار اهمیت می یابد. چرا که هر گونه عدم شناخت دنیای نوجوان می تواند، پیامدهای ناگواری برای آینده شخصیتی، تحصیلی و شغلی وی داشته باشد. از این رو این مطالعه در صدد است با مطالعه نقش سرمایه والدین در انتخاب سبک های اجتماعی شدن نوجوانان، گامی در جهت شناخت و تقویت سرمایه اجتماعی که می تواند بر سلامت هر اجتماعی تأثیر گذار باشد بردارد. چرا که به تصریح بسیاری از محققان سرمایه اجتماعی در سالهای اخیر دچار فرسایش شده است (شارع پور، ۱۳۷۹).

همچنین با توجه به اینکه جامعه ایران، جامعه در حال گذار می باشد، این تحقیق بنا دارد سرمایه اجتماعی خانواده را از چشم انداز سرمایه اجتماعی قدیم و جدید نیز مورد بررسی قرار دهد، تا روشن شود نقش هر کدام از سرمایه های قدیم و جدید در انتخاب سبک های اجتماعی شدن چگونه می باشد.

پیشینه پژوهش

موضوع اجتماعی شدن از مفاهیم بین رشته ایی می باشد که مورد توجه محققان بسیاری قرار گرفته است. تعدادی از تحقیقات از منظر پیامدهای که اجتماعی شدن برای فرد و جامعه دارد، این موضوع را مورد مطالعه قرار داده اند. این تحقیقات عموماً از طرف روان شناسان و روانشناسان اجتماعی انجام شده است (لطف آبادی، ۱۳۸۱؛ ۱۳۸۴؛ آذر نو، ۱۹۵۰). اما ما در این مطالعه نیازمند تحقیقاتی هستیم که به طور مستقیم به تأثیر سرمایه ها به خصوص سرمایه اجتماعی بر انتخاب سبک های اجتماعی شدن تمرکز داشته باشند. لازم به ذکر است که تحقیقاتی در صدد تبیین عوامل مؤثر بر چگونگی اجتماعی شدن تمرکز دارند، عموماً بر نقش طبقه، قشر اجتماعی و در ادبیات جدید سرمایه تأکید دارند (مهدوی، ۱۳۸۱؛ مُنادی، ۱۳۸۶؛ گلچین، ۱۳۸۷؛ ب وردیو، ۱۳۸۵ و ۱۳۸۳؛ کلر هالس، ۱۹۵۲). مطالعه مرتضی مُنادی در این خصوص نشان می دهد، خانواده های با سرمایه فرهنگی بالا (والدین با تحصیلات بالا) با سبکی از اجتماعی شدن به نام استبداد غیرمستقیم که بر استدلال و مجاب سازی از طریق شستشوی فکری تأکید دارد استفاده می کنند. همچنین در تعدادی از همین نوع خانواده فرزند را در محیط های از پیش تعیین شده قرار می دهند که می تواند نوعی استبداد در لباس دوست داشتن یا شکل دموکراتیک باشد (مُنادی، ۱۳۸۶). مهدوی در تحقیقی به پدیده ایی به نام فرزند سالاری اشاره می کند. وی این نوع از روابط را بیشتر در خانواده های با سرمایه بالا و متوسط می بیند (مهدوی، ۱۳۸۱). مسعود گلچین نیز در مطالعه خود، به این نتیجه رسیده که خانواده هایی که از حیث وضع اجتماعی شرایط برتری دارند و از نظر فرهنگی در گذران اوقات فراغت خود، دارای الگوهای متنوع تری هستند و میزان مطالعه کتاب در آنها بیشتر است، دارای تعامل دوستانه و رابطه ایی با فرزندان هستند. همچنین خانواده متعلق به طبقات بالا که بیشتر مطالعه کننده کتاب و کمتر استفاده کننده از ماهواره باشند، راهبرد تربیتی مناسب تری انتخاب می کنند (گلچین، ۱۳۷۸). مطالعات پیر بردیو نشان می دهد که خانواده ها به تناسبی که سرمایه فرهنگی شان بیشتر و وزن نسبی سرمایه فرهنگی آنها در قیاس با سرمایه اقتصادی شان بزرگتر باشد، سرمایه بیشتری به امر آموزش و پرورش فرزندان خود تخصیص می دهند

(توسلی، ۱۳۸۳). مطالعه کلر هالس و همکارانش در کشور سوئیس نشان می دهد که هر خانواده ای مبتنی بر زمینه های اقتصادی و اجتماعی برای پرورش نوجوانانشان دارای استراتژی می باشند. آنان با ترکیب اهداف و تکنیکهای تربیتی با ساختار نقشی والدین و نحوه هماهنگی والدین با سایر عوامل اجتماعی کننده، به سه سبک اجتماعی شدن (قانونی، مادرانه و قراردادی) که به شدت با موقعیت اجتماعی و اقتصادی والدین همبستگی دارند، دست یافتند. به طوری که شیوه قراردادی بیشتر در میان والدین دارای تحصیلات حرفه ای و دانشگاهی و شیوه مقرراتی بیشتر در میان کارمندان یا کارگران دیده می شود. در حالی که شیوه تربیتی مادرانه با موقعیت اقتصادی اجتماعی رابطه ای منفی دارد (کلر هالس، ۱۹۹۲: ۳۱۲).

بررسی پیشینه تحقیق نشان می دهد، تحقیقاتی که در صدد تبیین اجتماعی شدن فرزندان در خانواده هستند، محوری ترین عامل تعیین کننده در سبک های اجتماعی شدن فرزندان را سرمایه های خانواده می دانند. جمع بندی تحقیقات نشان می دهد در ادبیات کلاسیک جامعه شناسی نقش طبقه و قشر و در ادبیات جدید جامعه شناسی نقش سرمایه ها تبیین کننده های مهمی در انتخاب سبک های اجتماعی کردن فرزندان به حساب می آید.

هدف و سؤال پژوهش

هدف اصلی این پژوهش بررسی نقش سرمایه اجتماعی خانواده در انتخاب سبک های اجتماعی کردن فرزندان می باشد. بنابراین این پژوهش در صدد است به این سؤال پاسخ دهد که سرمایه اجتماعی خانواده و والدین چه نقشی در سبک های اجتماعی کردن فرزندان دارد؟

مبانی نظری و مفهومی پژوهش

بررسی پیشینه تحقیق نشان داد که طبقه و قشر در ادبیات کلاسیک و سرمایه در ادبیات جدید نقش تعیین کننده ای در انتخاب سبک های اجتماعی شدن نوجوان دارد. بر این اساس راهنمای نظری و مفهومی این پژوهش نظریه سرمایه اجتماعی بوردیو و گلمن می باشد. لذا ابتدا نظریه سرمایه اجتماعی سپس چارچوب مفهومی سبک های اجتماعی شدن فرزندان در خانواده معرفی می شوند.

سرمایه اجتماعی شبکه ای از روابط و پیوندهای مبتنی بر اعتماد اجتماعی بین فردی، بین گروهی و تعاملات افراد با گروه ها، سازمان، نهادهای اجتماعی است. مضمون سرمایه اجتماعی بسیار قدیمی و در آثار جامعه شناسان کلاسیک قابل ردیابی می باشد. این مفهوم در بُعد عینی و ساختاری در سطح کلان مورد توجه دورکیم، در بُعد ذهنی یا شناختی آن در سطح خرد مورد نظر وبر و در بُعد ارتباطی آن در سطح شبکه روابط مورد توجه زیمل قرار گرفته است. در دیدگاه مبادله نیز به ویژه، تئوری هومنز در ارتباط با تحلیل رفتارهای مبادله ای انسان با عوامل زیستی و روانی از جمله نقش احساس بهرمندی و لذت طرفین مبادله در تداوم و استمرار روابط مبادله ای مورد توجه بوده است. سرمایه اجتماعی در جوامع سنتی (ما قبل مدرن) بیشتر جنبه درون گروهی توأم با اعتماد اجتماعی محدود و خاص داشته است که امروزه آن را به نام سرمایه اجتماعی قدیم^۷ می نامند. در جوامع مدرن نیز با نوع دیگری از سرمایه اجتماعی سروکار داریم که بیشتر جنبه بین گروهی توأم با اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و عام دارد که از آن با عنوان سرمایه اجتماعی جدید^۸ نام می برند (عبداللهی، ۱۳۸۵: ۱۹۹).

مفهوم سرمایه اجتماعی را پیر بوردیو در ادبیات جامعه شناسی مورد توجه قرار داد. بوردیو سرمایه اجتماعی را از سایر انواع سرمایه های اقتصادی، فرهنگی و نمادین متمایز می سازد و برای آن خصلتی تعاملاتی قائل است. بوردیو سرمایه اجتماعی را شبکه نسبتاً با دوامی از روابط کمابیش نهادینه شده توأم با شناخت و تعهدات از جمله اعتماد متقابل می داند که به عنوان منابعی بالفعل یا بالقوه موجبات لازم برای تسهیل کنش های فردی و یا جمعی کنش گران را فراهم می سازد (بوردیو، ۱۹۸۶: ۲۴۸).

⁷Old social Capital

⁸New social Capital

کلمن^۹ در تعریف سرمایه اجتماعی مرتبط با خانواده، به روابط اجتماعی حمایتی که هم درون و هم بیرون خانواده فرد را در بر می گیرد، اشاره دارد. در درون خانواده، سرمایه اجتماعی در روابط بین اعضای خانواده به خصوص بین والدین و فرزندان تجلی پیدا می کند. سرمایه اجتماعی بیرون خانواده به شبکه اجتماعی خانواده در اجتماع و رابطه آن با سایر نهادهای اجتماعی و اعضای اجتماع از قبیل مدارس، سازمان های اجتماعی و غیره اشاره دارد (کلمن، ۱۹۸۸).

در نظریه کلمن دو عنصر کلیدی سرمایه اجتماعی خانواده، یکی شبکه هاست که یک عنصر عینی می باشد و دیگری هنجارها که یک عنصر ذهنی است. وی سه مکانیسم را ذکر کرده که از طریق آن خانواده ها سرمایه اجتماعی را انتقال می دهند:

۱- از طریق تلاش و زمانی که توسط والدین صرف می شود.

۲- از طریق پیوندهای مؤثر بین والدین و فرزندان

۳- از طریق رهنمون های روشن و مفصلی که با رفتارها سروکار دارد و قابل قبول یا غیر قابل قبول به نظر می رسد (رایت و همکارانش، ۲۰۰۱: ۸).

متغیر سرمایه اجتماعی خانواده چندین معرف را ارزیابی می نماید. اول این که تعیین می نماید که والدین چه مقدار از زمان را به صحبت کردن و گذراندن اوقات فراغت با نوجوانان در طول روزهای هفته صرف می کنند. کلمن استدلال نموده که صرف زمان با فرزندان عامل اصلی برای سرمایه گذاری منابعی است که آنها را تحت تأثیر قرار می دهد. خانواده هایی که سرمایه اجتماعی بالایی دارند هدف از صرف کردن وقت و انرژی برای فرزندانشان، به وجود آوردن افرادی است که از لحاظ اجتماعی و از لحاظ روانشناختی سازگار هستند. به نظر کلمن یکی از مکانیسم هایی که در درون خانواده ها برای رسیدن به این اهداف به کار برده می شود ایجاد و حفظ پیوندهای عاطفی است که از طریق کنش متقابل حمایتی خانواده پدید می آید. وی معتقد است پیوند خانوادگی به عنوان یک مجرا عمل می کند که از طریق آن اجتماعی شدن مؤثر اتفاق می افتد. معرف دوم سرمایه اجتماعی خانواده، وابستگی خانوادگی را می سنجد که عبارتند از کارهایی که خانواده با هم انجام می دهند و معرف سوم نگرش والدین نسبت به بچه ها است، یعنی داشتن والدینی که فکر می کنند بچه ها وظایف خود را به درستی انجام می دهند. وی شبکه درون خانواده را به وسیله بررسی نسبت والدین به فرزندان اندازه گیری می کند. کلمن معتقد است سرمایه ای که رفتار زیان آور را محدود می کند باید موانعی را برای آنچه به عنوان رفتار قابل قبول یا غیر قابل قبول ملاحظه می شود، ایجاد کند (همان: ۹). برای اندازه گیری ارزش هنجاری همکاری درون خانواده، کلمن کیفیت تعاملات والدین و بچه را اندازه گیری می کند، شاخصی که به وسیله کلمن استفاده می شود فراوانی بحث با والدین در باره موضوعات شخصی می باشد (وینتر، ۲۰۰۰: ۷).

باین^{۱۰} و هیکس^{۱۱} در سال ۱۹۹۸ سرمایه اجتماعی را به دو جزء رفتاری / کنشی و شناختی / ادراکی تقسیم نمودند. جزء رفتاری / کنشی مربوط به آن چیزی است که افراد «انجام» می دهند (به عنوان مثال، مشارکت در گروه ها) و جزء شناختی ادراکی مربوط به آن چیزی است که افراد فکر یا احساس می کنند (به عنوان مثال، آیا آنها به سایر افراد اعتماد می کنند؟)، این دو جزء به ترتیب به سرمایه اجتماعی ساختاری و سرمایه اجتماعی شناختی اشاره می کنند (علی وردی نیا، ۱۳۸۷).

بطور خلاصه، محققان سرمایه اجتماعی خانواده را به چهار دسته سرمایه اجتماعی ساختاری درون و بیرون خانواده و سرمایه اجتماعی شناختی درون و بیرون خانواده تقسیم نموده اند. این تقسیم بندی به نوعی باز گو کننده دسته بندی سرمایه ها خانواده به بیرون خانواده (بین گروهی) و درون خانواده (درون گروهی) نیز می باشد.

⁹ Coleman

¹⁰ Bain

¹¹ Hicks

الف- سرمایه اجتماعی ساختاری درون خانواده، به جنبه های قابل رؤیت عینی تر و قابل لمس تر مفهوم سرمایه اجتماعی که در روابط غیر رسمی، بادوام و چهره به چهره درون خانواده وجود دارد، اشاره می کند. وسعت و شدت عینی، پیوندها و روابط درون خانواده را شامل می شود.

ب- سرمایه اجتماعی ساختاری بیرون خانواده، به روابط عینی و پیوندهای خارج از خانه افراد در درون اجتماع کلی تر اشاره دارد که منابعی را جهت کمک به اعضای خانواده ایجاد می نماید. شامل مؤلفه های ارتباطات اجتماعی نظیر رفت و آمد خانوادگی، عضویت فرد و والدین در نهادها و انجمن ها و فروبستگی بین نسلی می باشد.

ج- سرمایه اجتماعی شناختی درون خانواده، که به تجلیات انتزاعی تر سرمایه اجتماعی از قبیل ادراکات از حمایت، بده بستان، اعتماد، هنجارها و ارزش ها در درون خانواده اشاره دارد، کنش های متقابل میان مردم را تحت تأثیر قرار می دهند.

د- سرمایه اجتماعی شناختی بیرون خانواده، که به تجلیات انتزاعی تر سرمایه اجتماعی است یعنی آن چیزی که افراد فکر یا احساس می کنند. به عنوان مثال، آیا آنها به سایر افراد اعتماد، همکاری و حمایت می کنند (علی وردی نیا، ۱۳۸۷).

سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده به شیوه هائی اشاره دارد که والدین فرزند نوجوان خود را آگاهانه و یا ناآگاهانه با ارزشهای جامعه آشنا و آنها را وادار به انجام امور می کنند. جامعه شناسان شیوه های را که می توان ارزشها و خواسته های خود را به افراد دیگر منتقل و آنها را وادار به انجام کاری یا رفتاری کرد، در چهار راهبرد استفاده از منابع زور و اجبار، راهبرد کاربرد منابع پاداش، راهبرد کاربرد منابع اطلاعاتی، راهبرد کاربرد منابع هنجاری قابل تصور می دانند (ساروخانی، ۱۳۸۵: ۳۹).

این شیوه های انتقال ارزش و خواسته در عرصه خانواده را محققین با اضافه کردن ملاک هایی چون تحمیل نظر و مشورت پذیری بر چهار راهبرد فوق در پنج سبک استبدادی، دموکراتیک، آزاد غافلانه و فردگرایانه و فرزند سالارانه گونه بندی کرده اند.

- سبک استبدادی

در این سبک والدین تنها اطاعت و همنوایی را از فرزندان خود انتظار داشته و افکار، عقاید و خواسته هایشان را علی رغم میل فرزندان به آنها تحمیل می کنند. در این سبک فرزند ارزشی پائین تر از بزرگسالان برای والدین دارند. فرزند در تصمیم گیریها مورد مشورت قرار نمی گیرد. اگر گفت گویی وجود دارد تنها برای دستور دادن می باشد. فرزند مجبور به اطاعت مو به موی دستورات والدین می باشد. والدین معتقدند که وضعیت فعلی و آینده فرزندش را بهتر از او درک می کند.

- سبک دموکراتیک

سبک دموکراتیک به شیوه ای از اجتماعی کردن نوجوان اشاره دارد؛ که در آن فرزند دارای ارزشی برابر بزرگسالان می باشد. در تصمیم گیریها مورد مشورت قرار می گیرد، والدین مدت زمان مناسبی را به او اختصاص می دهند و فقط گفت تنها نیست بلکه شنودی هم وجود دارد. هیچگونه تحمیلی هم نسبت به فرزند وجود ندارد.

- سبک آزادی

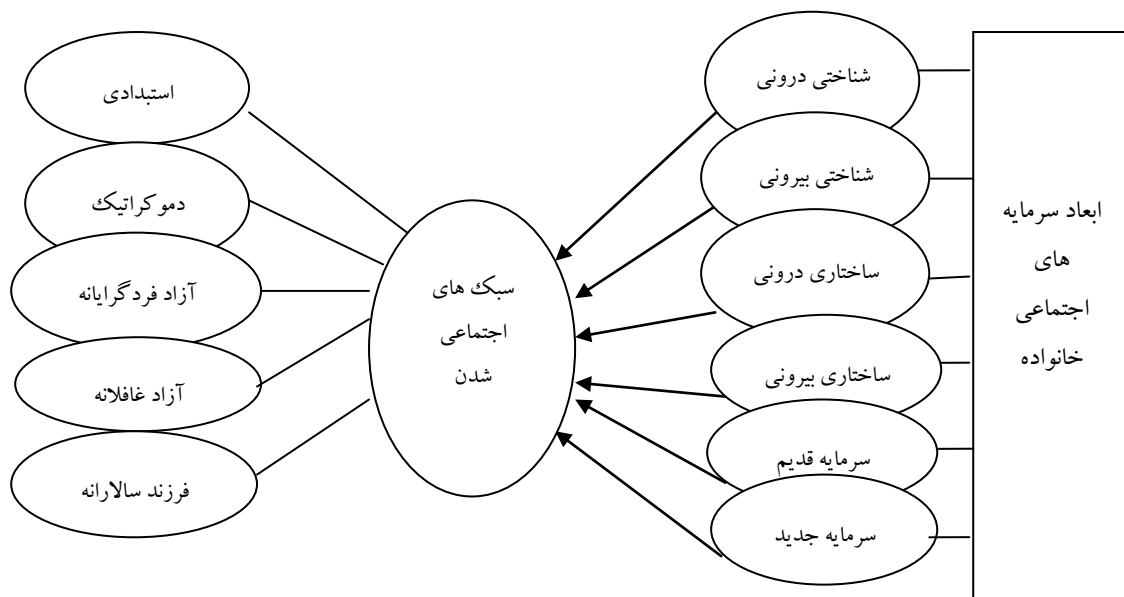
سبک آزادی به شیوه ای از اجتماعی کردن نوجوان اشاره دارد، که والدین افکار و اندیشه خود را به فرزندان تحمیل نمی کنند. بلکه آنها را آزاد گذاشته تا کارهایی که قصد انجامش را دارند، انجام دهند.

سبک آزادی به دو سبک اجرا می شود. الف- سبک آزادی نوع فردگرایانه که در آن والدین زمان کمی را به فرزندان خود اختصاص می دهند و تا حدودی گفتگو کردن، مذاکره کردن، راهنمایی کردن در خانه وجود دارد. ب- سبک آزادی نوع غافلانه، که در آن والدین اصلاً زمانی را به فرزندان خود اختصاص نداده و فرزندان خود را تقریباً رها کرده اند. در چنین حالتی والدین به ایفای نقش های پدر و مادری خود در خصوص فرزندان نمی پردازند (مُنادی، ۱۳۸۵).

- سبک فرزند سالارانه

سبک فرزند سالارانه به شیوه ای از اجتماعی کردن نوجوانان اشاره دارد؛ که فرزند در آن جایگاه و اعتباری هم وزن یا بالاتر از بزرگسالان دارد. در این سبک فرزند مستقیم یا غیر مستقیم محور و اساس تصمیم گیری ها، فعالیت ها و مجموعه امور مختلف خانواده قرار می گیرد و همه مسائل خانواده، به طور کلی بر اساس نیازها، خواسته ها و اهداف آنان استوار می شود (مهدوی، ۱۳۸۱).

مباحث نظری در خصوص سرمایه اجتماعی خانواده و سبک های اجتماعی شدن را این گونه می توان جمع بندی کرد که سرمایه اجتماعی خانواده دارای دو بُعد ساختاری و شناختی است که هر کدام نیز دو بُعد درونی و بیرونی دارند. همچنین نظر به اینکه جامعه ایران، جامعه ای در حال گذار می باشد، سرمایه اجتماعی خانواده را می توان از منظر سرمایه های قدیم و جدید نیز دسته بندی کرد. سبک های اجتماعی شدن نیز در پنج سبک استبدادی، دمکراتیک، آزاد فرد گرایانه آزاد غافلانه و فرزند سالارانه دسته بندی شده اند. بنابراین مدل نظری تحقیق به شرح ذیل می باشد.

فرضیه های پژوهش

این مطالعه با توجه به مبانی و مدل نظری فوق دارای یک فرضیه اصلی و چند فرضیه فرعی مرتبط با سرمایه اجتماعی به شرح زیر می باشد.

۱- فرضیه اصلی

بین سرمایه اجتماعی خانواده با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

۲- فرضیه های فرعی

الف- بین سرمایه اجتماعی ساختاری درونی خانواده با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

ب- بین سرمایه اجتماعی ساختاری بیرونی خانواده با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

ج- بین سرمایه اجتماعی شناختی درونی خانواده با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

د- بین سرمایه اجتماعی شناختی بیرونی خانواده با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

ه- بین سرمایه اجتماعی قدیم والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

و- بین سرمایه اجتماعی جدید والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق این پژوهش روش پیمایشی می باشد. روش پیمایش برای بدست آوردن داده های منظم و ساخت یافته به منظور آزمون فرضیه ها یکی از روشهای مناسب می باشد (دواس، ۱۳۷۶). نظر به این که بخش زیادی از سرمایه های اجتماعی هر خانواده در والدین تجلی پیدا می کند؛ والدین نوجوان واحد تحلیل این پژوهش به شمار می آیند.

ابزار اصلی سنجش و گرد آوری داده ها در تحقیق حاضر پرسشنامه محقق ساخته می باشد. پرسشنامه مشتمل بر سؤالاتی در خصوص سبک های اجتماعی شدن و سرمایه های اجتماعی خانواده می باشد. هر یک از ابعاد سرمایه های اجتماعی و سبک های اجتماعی شدن با چندین گویه مورد سنجش قرار گرفته، این گویه ها پس از استاندارد سازی با هم ترکیب و شاخص بعد مورد نظر ساخته شده است. داده های این پژوهش با ضرایب آماری مناسب با سطوح سنجش متغیرها تحلیل شده اند. از آنجا که این پژوهش در صدد بررسی روابط بین سرمایه های اجتماعی خانواده و سبک های اجتماعی شدن بود مناسب ترین ضریب با توجه به سطح سنجش متغیرها ضریب همبستگی پیرسون انتخاب شد. همچنین برای اینکه میزان تأثیر هر یک از سرمایه ها و عوامل زمینه ای را در تبیین انتخاب سبک های اجتماعی شدن از سوی والدین بدانیم، مناسب ترین تکنیک آماری در چنین مواردی رگرسیون می باشد که به کمک برنامه SPSS از آن استفاده به عمل آمد.

برای سنجش اعتبار گویه ها و سؤالات پرسشنامه از اعتبار صوری و محتوای استفاده شده است. به ترتیبی که سؤالات پرسشنامه قبل از تکمیل مورد بازبینی ۱۰ نفر از استادان جامعه شناسی و علوم تربیتی قرار گرفته است. برای سنجش پایایی داده ها از روش پایداری درونی استفاده شده است. آلفای کرونباخ برای پرسشنامه های پیش آزمون انجام شد. در نتیجه این بررسی تعدادی از گویه ها به خاطر نداشتن هماهنگی با دیگر گویه ها حذف شدند. مقدار نهایی آلفای کرونباخ برای گویه ها ۰.۸۶ بدست آمد.

جامعه آماری پژوهش کلیه نوجوانان ۱۸-۱۳ مناطق شهری کرج می باشد. در این پژوهش از شیوه نمونه گیری طبقه ای احتمالی که یکی از روشهای متداول تحقیقات پیمایشی می باشد، استفاده شده است. حجم نمونه نیز بر اساس فرمول کوکران ۴۹۰ نفر برآورد شده است. داده های این تحقیق، در اواخر پائیز و اوایل زمستان ۱۳۸۸ از مدارس شهر کرج شامل دبیرستان ملاصدرا، فردا، شهید نوروزی، شهید مطهری، شهدای سایپا و مدارس راهنمایی سما و خیام جمع آوری شده است.

یافته ها

یافته های این پژوهش در دو بخش نتایج توصیفی و تحلیلی ارائه می شود. در بخش توصیفی ابتدا ابعاد متغیر مستقل یعنی سرمایه اجتماعی خانواده سپس متغیر وابسته یعنی سبک های اجتماعی شدن معرفی می شود. در بخش تحلیلی نیز ابتدا نتایج آزمون فرضیه ها با شاخص ضریب همبستگی پیرسون که متناسب با سطح سنجش متغیر مستقل و وابسته است ارائه می شود، سپس تحلیل اثر خالص هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی با ضریب رگرسیونی بیان خواهد شد.

یافته های توصیفی

-سرمایه اجتماعی خانواده

میانگین شاخص سرمایه اجتماعی والدین ۳.۰۹ یعنی کمی بیش از متوسط می باشد. میانگین سرمایه اجتماعی درونی خانواده ها عدد ۳.۱۸ و ۳.۲۰ می باشد که نشانگر میزان رو به بالا سرمایه در درون خانواده می باشد. میانگین سرمایه اجتماعی بیرونی خانواده به نسبت درونی کمتر می باشد. ساختار بیرونی ۲.۹۹ و شناختی بیرونی ۲.۹۰ می باشد. سرمایه اجتماعی والدین با ملاک سرمایه قدیم که بیشتر بر ارتباطات درون گروهی و خویشی تأکید دارد بیشتر از سرمایه اجتماعی جدید می باشد که بر هنجارهای اعتماد و ارتباط تعمیم یافته تأکید دارد. میانگین سرمایه قدیم ۳.۴۰ و جدید ۳.۲۷ می باشد. اگر چه سرمایه اجتماعی خانواده دارای شاخص متوسط به بالای می باشد، اما خانواده بیشتر دارای سرمایه شناختی و ساختار درونی می باشند. بدین معنا که نسبت به اجتماع عام ارتباط و اعتماد بالایی ندارند.

نقش سرمایه اجتماعی درون خانواده بر سبک های اجتماعی شدن فرزندان/۵۹

جدول شماره (۱) توزیع فراوانی و درصدی و میانگین سرمایه اجتماعی خانواده

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		ابعاد میزان
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳.۱۸	۱۴.۵	۷۱	۲۳.۹	۱۱۷	۳۷.۸	۱۸۵	۱۳.۳	۶۵	۱۰.۶	۵۲	سرمایه ساختاری درونی
۲.۹۹	۱۴.۳	۶۸	۱۸.۲	۹۳	۳۲.۴	۱۵۹	۲۰.۸	۱۰۲	۱۳.۷	۶۷	سرمایه ساختاری بیرونی
۳.۲۰	۱۳.۹	۶۸	۲۲.۹	۱۱۲	۴۲.۴	۲۰۸	۱۱.۲	۵۷	۹.۶	۴۷	سرمایه شناختی درونی
۲.۹۰	۸.۰	۳۹	۲۱.۸	۱۰۷	۳۵.۷	۱۷۵	۲۱.۶	۱۰۶	۱۲.۹	۶۳	سرمایه شناختی بیرونی
۳.۰۹	۹.۶	۴۷	۲۲.۰	۱۰۸	۴۵.۷	۲۲۴	۱۳.۷	۶۷	۹.۰	۴۴	سرمایه کل خانواده
۳.۲۷	۲۰.۶	۱۰۱	۲۵.۷	۱۲۶	۲۷.۱	۱۲۳	۱۴.۱	۶۹	۱۲.۴	۶۱	سرمایه جدید خانواده
۳.۴۰	۲۲.۲	۱۰۹	۱۹.۲	۹۴	۴۰.۸	۲۰۰	۱۲.۵	۵۹	۵.۷	۲۸	سرمایه قدیم خانواده
۴۹۰	فراوانی کل خانواده ها										

سبک های اجتماعی شدن

میانگین سبک استبدادی ۲.۹۸ می باشد. این بدین معنا است که در خانواده های مورد مطالعه والدین در حد کمتر از متوسط، به سبک استبدادی عمل می کنند. میانگین سبک دموکراتیک ۳.۴۹ می باشد. این بدین معنا است که در خانواده های مورد مطالعه والدین در حد زیادی از سبک دموکراتیک استفاده می کنند. میانگین سبک فرزندسالار ۳.۰۲ می باشد. این بدین معنا است که در خانواده های مورد مطالعه والدین در حد متوسط از سبک فرزند سالار استفاده می کنند. میانگین سبک آزاد غافلانه ۲.۶۲ و آزاد فرد گرایانه ۲.۷۱ نشان می دهد که در خانواده های مورد مطالعه والدین در حد کم از این دو سبک استفاده می کنند. این امر نشان می دهد که والدین نسبت به فرزندان بی توجه نیستند ولی در عین حال تمام تصمیمات فرزند خود را نیز به رسمیت نمی شناسند.

جدول شماره (۲) توزیع فراوانی و درصدی و میانگین سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده

میانگین	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		ابعاد میزان
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۲.۹۸	۱۳.۱	۶۴	۱۴.۳	۷۰	۳۹.۶	۱۹۴	۲۴.۳	۱۱۹	۸.۸	۴۳	شاخص استبدادی
۳.۴۹	۱۶.۱	۷۹	۳۳.۵	۱۶۴	۳۸.۴	۱۸۸	۷.۸	۳۸	۴.۳	۲۱	شاخص دموکراتیک
۳.۰۲	۹.۰	۴۴	۲۱.۲	۱۰۴	۴۴.۵	۲۱۸	۱۳.۹	۶۸	۱۱.۴	۵۶	شاخص فرزند سالار
۲.۶۲	۹.۲	۴۵	۹.۲	۴۵	۳۶.۳	۱۷۸	۲۶.۱	۱۲۸	۱۹.۲	۹۴	شاخص آزاد غافلانه
۲.۷۱	۹.۶	۴۷	۱۰.۶	۵۲	۳۸.۰	۱۸۶	۲۴.۹	۱۲۲	۱۶.۹	۸۳	شاخص آزاد فردگرایانه
۴۹۰	تعداد فراوانی والدین										

یافته های تحلیلی

آزمون فرضیه ها

با توجه به نوع فرضیه ها که بر رابطه ای بودن متغیرها تأکید داشت و سطح سنجش متغیرها برای آزمون فرضیه ها از آزمون های کندال و ضریب همبستگی پیرسون می توانستیم استفاده کنیم. در این پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون (I) به خاطر اینکه شدت تو جهت رابطه را نشان می دهد، استفاده شده است. دو ستاره بیانگر معناداری در سطح یک صدم (۰.۰۱) و دو ستاره بیانگر معناداری در سطح (۰.۰۵) می باشد.

فرضیه اصلی و شش فرضیه فرعی تحقیق مورد تایید واقع شده است. شدت و جهت رابطه و سطح معناداری به تفکیک ذیل آمده است.

۱- فرضیه اصلی

بین سرمایه اجتماعی والدین و سبک های اجتماعی شدن نوجوان در خانواده رابطه معناداری وجود دارد.

سرمایه اجتماعی والدین با سبک استبدادی رابطه منفی به میزان (-۰.۳۹۶) وجود دارد. این بدین معنا است که هر چه سرمایه اجتماعی والدین بیشتر باشد، کمتر سبک استبدادی را به کار می برند. سرمایه اجتماعی والدین با سبک دمکراتیک، فرزند سالارانه و آزاد فرد گرایانه رابطه مثبت و با سبک غافلانه رابطه منفی دارد.

الف- بین سرمایه اجتماعی ساختاری درونی والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد. سرمایه اجتماعی ساختاری درونی با سبک دمکراتیک، فرزند سالارانه و آزاد فرد گرایانه رابطه مثبت دارد. این بدین معنا است که هر چه سرمایه ساختاری درونی والدین یعنی شدت روابط چهره به چهره بیشتر باشد، خانواده تمایل به بهره مندی از شیوه های دمکراتیک، فرزند سالار و آزاد فرد گرایانه را دارند.

ب- بین سرمایه اجتماعی ساختاری بیرونی والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد. بین سرمایه اجتماعی ساختاری بیرونی با سبک استبدادی و غافلانه رابطه منفی و با سبک دمکراتیک، فرزند سالارانه و آزاد فرد گرایانه رابطه مثبت موجود می باشد. این بدین معنا است که هر چه ارتباطات والدین با بیرون از خانواده و اجتماع عام بیشتر باشد کمتر از سبک استبدادی و بیشتر از سبک دموکراتیک بهره می برند.

ج- بین سرمایه اجتماعی شناختی درونی والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد. بین سرمایه اجتماع شناختی درونی با استبدادی و آزاد غافلانه رابطه منفی و با فرزند سالارانه و آزاد فرد گرایانه رابطه مثبت موجود می باشد. بین این شاخص و سبک دموکراتیک رابطه مثبت ضعیفی وجود دارد.

د- بین سرمایه اجتماعی شناختی بیرونی والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد. بین سرمایه اجتماعی شناختی بیرونی و سبک استبدادی رابطه منفی و با سبک های دموکراتیک و آزاد فرد گرایانه رابطه مثبتی وجود دارد.

ه- بین سرمایه اجتماعی قدیم والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد. بین سرمایه اجتماعی قدیم والدین با سبک استبدادی رابطه مثبت و با سبک های دمکراتیک، فرزند سالارانه و آزاد فرد گرایانه رابطه منفی وجود دارد.

و- بین سرمایه اجتماعی جدید والدین با سبک های اجتماعی شدن نوجوانان در خانواده رابطه وجود دارد. بین سرمایه اجتماعی جدید والدین با سبک استبدادی رابطه منفی و با سبک دموکراتیک رابطه مثبت وجود دارد. بین سرمایه جدید با سبک فرزند سالار، آزاد غافلانه و فرد گرایانه رابطه معنی داری دیده نشد.

جدول شماره (۳) آزمون فرضیه سرمایه اجتماعی خانواده با سبک های اجتماعی شدن (ضریب همبستگی پیرسون ۲)

سبک های اجتماعی شدن					ابعاد سرمایه اجتماعی
آزاد فرد گرایانه	آزاد غافلانه	فرزند سالارانه	دمکراتیک	استبدادی	
**۰.۱۷۳	-	**۰.۲۸۳	**۰.۱۷۰	-	ساختاری درونی
**۰.۲۳۲	**-.۰.۲۸۳	**۰.۱۶۱	**۰.۱۳۴	**-.۰.۱۵۶	ساختاری بیرونی
**۰.۱۴۶	**-.۰.۱۱۹	**۰.۲۵۲	*۰.۰۹۳	**-.۰.۱۷۹	شناختی درونی
**۰.۴۸۵	-	-	**۰.۲۳۰	*-.۰.۰۳۱	شناختی بیرونی
**۰.۱۷۷	**-.۰.۱۸۲	**۰.۱۳۷	**۰.۱۳۰	**-.۰.۳۹۶	سرمایه اجتماعی خانواده
-	-	-	**۰.۲۵۶	**-.۰.۱۵۶	سرمایه جدید
**-.۰.۱۱۶	-	**-.۰.۳۱	**-.۰.۲۰۱	**۰.۱۰۳	سرمایه قدیم

تحلیل رگرسیونی

تحلیل رگرسیون این امکان را برای محقق فراهم می کند تا تغییرات متغیر وابسته را از طریق متغیرهای مستقل پیش بینی و سهم هر یک از متغیرهای مستقل را در تبیین متغیر وابسته تعیین کند.

با توجه به اینکه از نظر تئوریک پنج سبک برای اجتماعی شدن نوجوان تعریف شده است. بنا بر این پنج سبک مورد تحلیل رگرسیونی قرار گرفته اند.

- سبک استبدادی

تحلیل رگرسیونی نشان می دهد، سرمایه اجتماعی کل ۱۵۷. درصد از واریانس سبک استبدادی را تبیین می کنند. این بدین معنا است که با یک واحد افزایش در سرمایه اجتماعی والدین، سبک استبدادی به میزان ۰.۳۹۶ کاهش می یابد.

R	R ²	F	Sig	Constant	Reg Coefficients	
					B1	Beta
.۳۹۶	.۱۵۷	۹۱	.۰۰۰	۱.۶۶	۴۲۶.	-.۳۹۶

تحلیل اثر ابعاد سرمایه اجتماعی و سرمایه قدیم و جدید بر سبک استبدادی نیز نشان می دهد که این متغیرها درصد از تغییرات سبک استبدادی را توضیح می دهند. معادله سبک استبدادی به شکل ذیل می باشد.

(سرمایه شناختی بیرونی) ۰.۳ - (سرمایه جدید والدین) ۰.۵ - ۱.۵۸۷ = سبک استبدادی

تفسیر این معادله* به این معنا است که با افزایش یک واحد سرمایه جدید و سرمایه شناختی بیرونی والدین ۰.۳ و ۰.۵ سبک استبدادی کاهش می یابد.

- سبک دموکراتیک

تحلیل رگرسیونی نشان می دهد، سرمایه اجتماعی ۰.۶۷ درصد از واریانس سبک دموکراتیک را تبیین می کنند. این بدین معنا است که با یک واحد افزایش در سرمایه اجتماعی والدین، سبک دموکراتیک به میزان ۰.۱۳۰ افزایش می یابد.

R	R ²	F	Sig	Constant	Reg Coefficients	
					B1	Beta
.۱۳۰	.۰۶۷	۱۱	.۰۰۴	۳.۱۱	.۱۲۳	.۱۳۰

تحلیل اثر ابعاد سرمایه اجتماعی و سرمایه قدیم و جدید بر سبک دموکراتیک نیز نشان می دهد که این متغیرها ۰.۱۰۹ درصد از تغییرات سبک دموکراتیک را توضیح می دهند. معادله سبک دموکراتیک به شکل ذیل می باشد.

(سرمایه قدیم والدین) ۰.۲۳۲ - (سرمایه جدید والدین) ۰.۲۰ + (شناختی درونی) ۰.۱۱ + ۴.۵۰۳ = سبک دموکراتیک

تفسیر این معادله به این معنا است که با افزایش یک واحد سرمایه شناختی درونی والدین و سرمایه جدید والدین به ترتیب ۰.۱۱ و ۰.۲۰ سبک دموکراتیک افزوده می شود. و به میزان یک واحد که به سرمایه قدیم والدین اضافه می شود از سبک دموکراتیک به میزان ۰.۲۳۲ کم می شود.

- سبک فرزند سالاری

تحلیل رگرسیونی نشان می دهد، سرمایه اجتماعی ۰.۰۵ درصد از واریانس سبک فرزند سالاری را تبیین می کنند. این بدین معنا است که با یک واحد افزایش در سرمایه اجتماعی والدین، سبک فرزند سالاری به میزان ۰.۱۳۷ افزایش می یابد.

R	R ²	F	Sig	Constant	Reg Coefficients	
					B1	Beta
.۱۳۷	.۰۵	۹	.۰۰۲	۲.۵۸	.۴۲	.۱۳۷

تحلیل اثر ابعاد سرمایه اجتماعی و سرمایه قدیم و جدید بر سبک فرزند سالاری نیز نشان می دهد که این متغیرها ۰.۱۵۳ درصد از تغییرات سبک فرزند سالاری را توضیح می دهند. معادله سبک فرزند سالاری به شکل ذیل می باشد.

(سرمایه قدیم والدین) ۰.۱۴۲ - (شناختی درونی) ۰.۱۹۱ + (ساختاری درونی) ۰.۲۲۴ + ۲.۱۲۴ = سبک فرزند سالاری

تفسیر این معادله به این معنا است که با افزایش یک واحد سرمایه ساختاری درونی و شناختی درونی والدین به ترتیب ۰.۲۲۴ و ۰.۱۹۱ درصد سبک فرزند سالار افزوده می شود. و به میزان یک واحد که به سرمایه قدیم والدین اضافه می شود از سبک فرزند سالاری به میزان ۰.۱۴۲ کم می شود.

- سبک آزاد غافلانه

تحلیل رگرسیونی نشان می دهد، سرمایه اجتماعی ۰.۴۷ درصد از واریانس سبک آزاد غافلانه را تبیین می کنند. این بدین معنا است که با یک واحد افزایش در سرمایه اجتماعی والدین، سبک آزاد غافلانه به میزان ۰.۱۸۲ - کاهش می یابد.

R	R ²	F	Sig	Constant	Reg Coefficients	
					B1	Beta
.۱۸۲	.۰۴۷	۱۶	.۰۰۰	۲.۰۰۳	.۲۰۳	-.۱۸۲

تحلیل اثر ابعاد سرمایه اجتماعی و سرمایه قدیم و جدید بر سبک آزاد غافلانه نیز نشان می دهد که این متغیرها ۵۸ درصد از تغییرات سبک آزاد غافلانه را توضیح می دهند. معادله سبک آزاد غافلانه به شکل ذیل می باشد.

$$\text{(سرمایه قدیم والدین)} - ۰.۱۶۲ - \text{(ساختاری درونی)} - ۰.۱۲۹ - \text{(ساختاری بیرونی)} - ۰.۲۲۰ - ۰.۶۰۹ = \text{سبک آزاد غافلانه}$$

تفسیر این معادله به این معنا است که با افزایش یک واحد سرمایه ساختاری درونی و بیرونی والدین و سرمایه قدیم والدین به ترتیب ۰.۲۲۰، ۰.۱۲۹ و ۰.۱۶۲ درصد از سبک آزاد غافلانه کاهش می یابد.

- سبک آزاد فرد گرایانه

تحلیل رگرسیونی نشان می دهد، سرمایه اجتماعی ۰.۵۵ درصد از واریانس سبک آزاد فرد گرایانه را تبیین می کنند. این بدین معنا است که با یک واحد افزایش در سرمایه اجتماعی والدین، سبک دموکراتیک به میزان ۰.۱۷۷ افزایش می یابد.

R	R ²	F	Sig	Constant	Reg Coefficients	
					B1	Beta
.۱۷۷	.۰۵۵	۱۵	.۰۰۰	۲.۱۰۴	.۱۹۶	.۱۷۷

تحلیل اثر ابعاد سرمایه اجتماعی و سرمایه قدیم و جدید بر سبک دموکراتیک نیز نشان می دهد که این متغیرها ۳۱۴ درصد از تغییرات سبک آزاد فرد گرایانه را توضیح می دهند. معادله سبک آزاد فرد گرایانه به شکل ذیل می باشد.

$$\text{(سرمایه جدید والدین)} - ۰.۱۵۰ - \text{(شناختی بیرونی)} + ۰.۴۶۳ + \text{(ساختاری بیرونی)} + ۰.۱۸۶ + ۰.۸۹۳ = \text{سبک آزاد فرد گرایانه}$$

تفسیر این معادله به این معنا است که با افزایش یک واحد سرمایه شناختی بیرونی و ساختاری بیرونی والدین و سرمایه جدید والدین به ترتیب ۰.۱۸۶، ۰.۴۶۳ و ۰.۱۵۰ سبک آزاد فرد گرایانه افزوده می شود.

بحث و تفسیر

تحلیل سبک های اجتماعی شدن مبتنی بر سرمایه اجتماعی خانواده نشان می دهد، سرمایه اجتماعی نقش تعیین کننده ای در تعیین نوع سبک از سوی والدین دارد.

- سرمایه اجتماعی والدین در انتخاب سبک های اجتماعی کردن نوجوانان مؤثر می باشد. بیشترین تأثیر سرمایه اجتماعی در انتخاب دو سبک استبدادی و دموکراتیک می باشد. سرمایه اجتماعی هر چه افزایش یابد والدین کمتر از سبک استبدادی استفاده می کنند. ضمن اینکه با افزایش سرمایه اجتماعی والدین میزان استفاده از سبک دموکراتیک نیز کاهش می یابد. همچنین سرمایه اجتماعی در کاهش انتخاب سبک آزاد غافلانه و افزایش سبک آزاد فرد گرایانه نیز نقش مهمی دارد.

- نتایج نشان می دهد با افزایش هر دو بُعد سرمایه اجتماعی بیرونی والدین بیشتر از سبک های دموکراتیک استفاده می کنند.

- بررسی نتایج سرمایه با لحاظ سرمایه اجتماعی قدیم و جدید نیز نشان گر نتیجه بسیار مهمی می باشد. والدینی که سرمایه اجتماعی قدیم بیشتری داشته اند، از سبک استبدادی استفاده می کردند. در حالیکه والدینی که سرمایه اجتماعی جدید داشته اند، بیشتر از سبک دموکراتیک و آزاد فرد گرایانه استفاده می کردند. ضمن اینکه بین سرمایه اجتماعی جدید و سبک آزاد

نقش سرمایه اجتماعی درون خانواده بر سبک های اجتماعی شدن فرزندان/۶۳

غافلانه نیز رابطه دیده می شود. این امر بیانگر این نکته است که با توجه به اینکه جامعه ایران، جامعه ای در حال گذار می باشد، در بحث از سرمایه اجتماعی بهتر است رویکرد سرمایه قدیم و جدید را در تحقیقات بیشتر مورد مطالعه قرار داد. چرا که تنها سرمایه داشتن سرمایه اجتماعی نمی تواند به سلامت و توسعه اجتماع کمک کند، بلکه باید دید کدام نوع سرمایه اجتماعی می تواند برای جامعه ما مفید باشد.

یافته های این مطالعه نتایج تحقیقاتی که بر نقش طبقه در تعیین فرایند اجتماعی شدن تأکید داشتند را مورد تأیید قرار می دهد.

نتایج این مطالعه یافته مهدوی در خصوص سبک جدیدی از اجتماعی شدن که به نام فرزند سالاری می باشد، را بار دیگر تأیید کرد.

یاد داشت ها

$$y' = a - b_1 x_1 - b_2 x_2 + \dots$$

در این معادله a عرض از مبدأ و b شیب خط یا ضریب رگرسیون می باشد و X مقادیر متغیر مستقل می باشند.

منابع

اباذری، یوسف و چاووشیان، حسن (۱۳۸۱)، «از طبقه اجتماعی تا سبک اجتماعی، رویکردهای نوین در تحلیل جامعه شناختی هویت اجتماعی»، نامه علوم اجتماعی دانشگاه تهران، شماره ۲۰، صص ۲۷-۳۰.

اعزازی، شهلا (۱۳۷۶) *جامعه شناسی خانواده با تأکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر*، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.

بیرو، آلن (۱۳۶۷) فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران: انتشارات کیهان

توسلی، غلامعباس (۱۳۸۳)، «تحلیلی از اندیشه پیریوردیو»، مجله نامه علوم اجتماعی دانشگاه تهران، شماره ۲۳، صص ۲-۲۵

چلبی، مسعود (۱۳۷۵) *نظم اجتماعی*، تهران: نشر نی

دواس، دی (۱۳۷۶) *پیمایش در تحقیقات اجتماعی*، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نشر نی

ساروخانی، باقر (۱۳۸۵) «ساخت قدرت در خانواده و مشارکت اجتماعی»، مجله پژوهش زنان، شماره ۲، ۵۰-۲۹

سگالن، مارتین (۱۳۷۰) *جامعه شناسی تاریخی خانواده*، ترجمه حمید الیاسی، تهران: نشر مرکز

شارع پور، محمود (۱۳۷۹) «فرسایش سرمایه اجتماعی و پیامدهای آن»، نامه انجمن جامعه شناسی ایران، شماره ۳

عبدالهی، محمد (۱۳۸۵) «سرمایه اجتماعی در ایران؛ وضعیت موجود، دورنمای آینده و امکان شناسی گذار»، فصلنامه علمی، پژوهشی رفاه، سال ششم، شماره ۲۵، ص: ۲۳۳-۱۹۵.

علی وردنیا، اکبر و شارع پور، محمود و مهدی ورمزیار (۱۳۸۷) «سرمایه اجتماعی خانواده و بزهکاری»، مجله پژوهش زنان، شماره ۲، ۱۳۲-۱۰۷

کلمن، جمیز (۱۳۷۷) *بنیادهای نظریه اجتماعی*، ترجمه منوچهر صبوری، تهران: نشر نی

گلچین، مسعود (۱۳۷۹) «تبیین جامعه شناختی اجتماعی شدن»، پایان نامه دکتری رشته جامعه شناسی دانشگاه تربیت مدرس، تهران.

لطف آبادی، حسین (۱۳۸۱) «روانشناسی، رشد اخلاقی، ارزشی و دینی در نوجوانی و جوانی»، فصلنامه حوزه و دانشگاه، سال هشتم، شماره ۳۱.

منادی، مرتضی (۱۳۸۵)، *جامعه شناسی خانواده*، تهران: نشر دانژه.

مهدوی، محمد صادق (۱۳۸۱) «فرزندسالاری»، پژوهش نامه دانشکده علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۱۱۵، ۸۵-

Adorno T.W. et al (1950) "The Authoritarian personality", New York and Row Publishers.

Baumrind, B.K. (1991). Effective Parenting during the early adolescent transition In P.A. Cowan

& E.M. Hetherington (Eds), Family transitions (Vol. 2, pp. 111-163). Hillsdale, NJ: Erlbaum

Bourdieu, P. (1986), "The Forms of Capital". In J.G. Richardson (ed). Handbook of Theory and Research for the sociology of Education, New York: Landon: Greenwood Press.

Coleman, J. S. (1988). "Social Capital in the Creation of Human-Capital". *American Journal of Sociology*. 94. PP. S95-S120

Kellerhals, J; C. Montondon, and Ritchard, G. (1992) Social Status, Type of Family Interaction and Educational Styles, Arch, Euro up, Social, XXXIII, 308-325.

- Mccoby,E(1992).The Role of parents in the socialization of children: an historical overview,Development Psychology,vol:28,No:6,page 1006-1017.
- Winter, Ian(2000)Towards a Thearized understand in of Family life and Social Capital.Australian.Institute of Family.Working Paper No.21 Sited in : www.aifs.org.au
- Wright.John,Gullen.Poul.Franci&TMiller.Jeremy(2001)Family Social Capital and Delinquent Involement Journal Criminal Justic 29-1-9.